

Jaarbrief van de Stichting Catharina Halkes Fonds

Augustus 2013

Uit het bestuur

door **Maaike de Haardt, voorzitter CHF**

Graag brengen we u op de hoogte van de ontwikkelingen van het Catharina Halkesfonds in de afgelopen periode. Het Catharina Halkesfonds kende een jaar met verwachte en onverwachte gebeurtenissen, bestuurswisselingen, toekenningen van projectsubsidies en een tijdelijke subsidiestop. Kortom, een jaar vol dynamiek en verandering. Berichten wij u vorig jaar over de zorgelijke financiële situatie van het fonds, een situatie die ons noodzaakte om voor de tweede helft van 2012 een subsidiestop in te stellen, het tij lijkt op dit moment enigszins gekeerd. Dit is niet op de laatste plaats de verdienste van onze penningmeester Charlotte van der Leest. Zij heeft met zorgvuldig handelen een aantal veranderingen aanbracht in onze investeringen. Elders in deze brief vindt u een uitgebreid financieel verslag van haar hand. Daarnaast bood ook het vertrek van de medewerkster van het IWFT, Annika den Dikken en het feit dat haar werkzaamheden voorlopig worden uitgevoerd door projectmedewerksters, een verlichting voor onze vaste uitgaven. Op deze plaats danken wij Annika hartelijk voor haar inzet voor het Halkesfonds en wensen wij haar veel geluk en succes in haar nieuwe werkring als predikante in het land van Maas en Waal. Dat alles leidde ertoe dat in de subsidie ronde van het voorjaar 2013 weer een aantal mooie projecten konden worden gefinancierd. Over deze en andere projecten die met hulp van het Halkesfonds in het afgelopen jaar weer konden worden uitgevoerd leest u verderop eveneens meer.

Het IWFT blijft ons eerste en belangrijkste project ter ondersteuning en bevordering van onderwijs en onderzoek op het terrein van religie en gender. Gezien de ontwikkelingen binnen het IWFT zelf zijn we in gesprek met het interim bestuur van het IWFT op welke wijze onze steun in de toekomst het beste kan worden vormgegeven. Deze en andere ontwikkelingen hebben er eveneens toe geleid dat wij tijdens onze laatste bestuursvergadering de reeds eerder voorgenomen aanpassing van de statuten ter hand hebben genomen. Sinds lange tijd was er geen aanpassing meer geweest en de statuten weerspiegelden een niet bestaande en naar huidig inzicht ook geen wenselijke situatie. Zo konden bijvoorbeeld volgens de statuten geen mannen deel uitmaken van het bestuur en streefden we volgens de oude statuten nog naar de ondersteuning van het IWFT met een full time medewerkster. Deze en andere zaken hebben we aangepast en daarmee de statuten niet enkel afgestemd op de huidige situatie en het huidige beleid, maar ook meer toekomstbestendig gemaakt. Voor degenen onder u die graag inzage hebben in de nieuwe statuten, zij kunnen bij de secretaris een exemplaar opvragen. Nadat de notaris een en ander formeel heeft geregeld kunnen u deze worden toegestuurd. We melden u ook enige veranderingen in ons bestuur. Sandra Veen, sinds 2008 als waarnemend lid vanuit het IWFT bij ons bestuur, is vanwege haar vertrek uit het IWFT bestuur afgetreden. We danken Sandra voor haar inzet en deskundige betrokkenheid bij het fonds en voor de goede en prettige wijze waarop zij als intermediair naar het IWFT bestuur is opgetreden. We bezinnen ons nog op de manier waarop de relatie met het IWFT bestuur in de toekomst zal worden vorm gegeven.

Conform het rooster van aftreden legde ook Charlotte van der Leest haar functie als penningmeester neer. Wij zijn blij in de persoon van Marian Papavoine een waardige opvolgster voor Charlotte gevonden te hebben. Marian stelt zich verderop in deze brief kort aan u voor. Gelukkig zal Charlotte nog tenminste een jaar als gewoon lid van het bestuur blijven functioneren om daarmee ook bij te

dragen aan de continuïteit in het bestuur. Adriaan van Klinken, bestuurslid en webmaster sinds 2011 aanvaardde dit voorjaar een functie aan de universiteit van Leeds (Engeland). Hij zal zijn bestuurstermijn tot juni 2014 gewoon volmaken, en vanuit Leeds zijn bijdragen aan het bestuur kunnen blijven leveren, is het niet in persoon dan toch via internetcommunicatie.

Verder vond er in dit jubileumjaar weer een Halkeslezing plaats en wel op 25 mei. Het was de negende Halkeslezing sinds de oprichting van het Catharina Halkesfonds en het was de eerste Halkeslezing waar Catharina Halkes niet zelf bij aanwezig was. Velen van u herinneren zich ongetwijfeld nog de vorige Halkeslezing in 2011. Het was een speciale en feestelijke dag ter gelegenheid van de 90e verjaardag van Tine Halkes, waar Tine het stralende middelpunt was. Met haar overlijden werd deze negende Halkeslezing niet alleen een lezing voor onze donateurs en belangstellenden maar ook een herinnering aan de naamgeefster van ons fonds, Catharina Halkes. Met het thema van deze Halkeslezing sloten we aan bij de actualiteit van globalisering en postkolonialisme. En vooral waren we geïnteresseerd in de vraag wat deze ontwikkelingen aan uitdagingen bieden voor degenen die zich hier in Nederland bezig houden met de thema's religie en gender. Het hoofdreferaat werd gehouden door prof.dr. Lieve Troch, gevolgd door een coreferaat van de Indonesische theologe dr. Septemmi Lakawa. Een meer uitgebreid verslag van deze goed bezochte gebeurtenis vindt u elders in deze Jaarbrief. Wij wensen u veel leesgenoegen met deze nieuwsbrief en zeggen u allen hartelijk dank voor uw bijdragen. We hopen dat u ons en daarmee de interessante en mooie projecten ook in de toekomst kunt blijven steunen.

Het bestuur 2013-2014 is als volgt samengesteld:

Prof. dr. Maaike de Haardt, voorzitter
Rev. dr. Margriet Gosker, secretaris
Marian Papavoine, penningmeester
Dr. Adriaan van Klinken, website, public relations
Dr. Charlotte van der Leest
Dr. Catrien Notermans

Jaarverslag Stichting Catharina Halkesfonds 2012-2013 door Margriet Gosker, secretaris

De Stichting Catharina Halkesfonds werd opgericht op 29 september 1988 en bestaat dus nu 25 jaar. Het verslagjaar is dus een jubileumjaar. Ook dit jaar doet de stichting Catharina Halkesfonds verslag van de wijze waarop de Stichting onderzoek en onderwijs op het gebied van Gender en Religie heeft ondersteund of op andere wijze heeft bijgedragen aan de ontwikkeling van dit vakgebied in Nederland. Het fonds geeft volle ondersteuning aan het IWFT Expertisenetwerk Gender en Religie. Vanwege het vertrek van de vaste (parttime) coördinator IWFT Annika den Dikken is de subsidie die ons fonds voor deze post toekende verminderd. Enige werkzaamheden worden op projectbasis gefinancierd. Deze worden nog wel door het Catharina Halkesfonds gedragen. Voorts werden er gelden toegekend aan projecten, waarbij de relatie tussen Gender en Religie wordt geproblematiseerd en die betrekking hebben op onderzoek, publicaties, congressen of internationale bijeenkomsten.

Het bestuur werd in 2012-2013 gevormd door: Maaike de Haardt (voorzitter), Margriet Gosker (secretaris), Charlotte van der Leest (penningmeester), Adriaan van Klinken (website en public relations) en Catrien Notermans. Sandra Veen was de linking pin naar het IWFT bestuur. Van haar werd afscheid genomen met woorden van grote dank voor haar inzet en met fleurige bloemen. Gezien het verstrijken van de zittingstermijn van de penningmeester werd actief gezocht naar een opvolgster, die we gevonden hebben in de persoon van Marian Papavoine. Marian Papavoine is voor ons geen onbekende. Zij heeft al op vele manieren aan onze doelstellingen bijgedragen.

Het bestuur van het Catharina Halkesfonds heeft vergaderd op 12 november 2012 en op 25 mei 2013. Alle subsidieaanvragen zijn in verband met de noodzakelijke subsidiestop doorverwezen naar de vergadering van 25 mei 2013. Besloten is de termijn van Charlotte van der Leest als bestuurslid met een jaar te verlengen om haar waardevolle kennis ten dienst te laten komen van de continuïteit.

A. van Klinken maakt zijn termijn als bestuurslid en webmaster vol. Het bestuur accepteert daarbij de voorwaarde, dat hij niet kan garanderen bij elke bestuursvergadering aanwezig te zijn. Het bestuur heeft zich erover beraden hoe we nieuw beleid kunnen ontwikkelen. Besloten is het huidige beleidsplan op twee punten te wijzigen. Het aandachtspunt 'bevorderen van de presentie van Nederlandse theologes en godsdienstwetenschappers in internationale gremia op het terrein van het fonds' werd geschrapt. Dit betekent niet dat er hiervoor geen projecten meer kunnen worden ingediend maar dat deze projecten op gelijke wijze gewogen worden als de andere aanvragen. Het beleid om elke twee jaar een Halkeslezing te organiseren wordt veranderd in twee maal per vijf jaar.

Ook is besloten tot een aantal wijzigingen in de statuten. We verstrekken financiële middelen ten behoeve van organisatorische en inhoudelijke ondersteuning van het IWFT Expertisenetwerk Gender en Religie. Maar daarbij wordt aangetekend dat de omvang van deze ondersteuning ieder jaar in goed overleg tussen beide besturen wordt vastgesteld. De eis dat alle bestuursleden van het Catharina Halkesfonds vrouw moeten zijn vervalt. Wel moeten vrouwen de meerderheid van het bestuur uitmaken. De meerderheid van het bestuur bestaat voorts uit theologen en religiewetenschappers. Het IWFT heeft een raadgevende stem in het bestuur van de stichting.

Het Catharina Halkesfonds heeft naar aanleiding van het vertrek van Annika den Dikken een overleg gehad met G. Speelman, toen nog voorzitter van het IWFT. Het IWFT was op dat moment aan heroriëntatie toe. Het was de vraag of het IWFT zou doorgaan als vereniging met een bestuur of dat men de bakens zou verzetten op zoek naar andere vormen. Uit een enquête onder de leden van IWFT bleek, dat de leden kiezen voor het voortbestaan van IWFT. Een nieuw interim-bestuur is inmiddels aangetreden en onderhoudt goed contact met het CHF. Het IWFT besloot na het vertrek van Annika den Dikken als vaste kracht in de toekomst voor concrete projecten te gaan werken met zzp-ers. De verbinding van het IWFT met de Universiteit Utrecht is daarmee verbroken. De ondersteuning van het IWFT aan het Halkesfonds wordt voortgezet en zal vooral ondersteunend organisatorisch van aard zijn. Het blijft de vraag of IWFT en CHF op den duur nog voldoende leden en donateurs houden. Voor het CHF is het de vraag hoe we in de toekomst voldoende gelden kunnen genereren en of we voldoende erflaters blijven houden? Primair doel van het Catharina Halkesfonds blijft het: stimuleren van onderwijs en onderzoek in gender en religie. Maar die situatie van onderwijs en onderzoek is de laatste jaren drastisch veranderd. Het is de vraag op welke wijze dat in ons beleid het beste tot uitdrukking kan worden gebracht.

Het bestuur heeft in 2013 de tweejaarlijkse Halkeslezing georganiseerd. Elders in deze Jaarbrief vindt u het verslag ervan. Het bestuur besloot het lemma over Catharina Halkes te adopteren in het boek van Els Kloek: *1001 Vrouwen van de Nederlandse Geschiedenis*. Er is al een *Digitaal Vrouwenlexicon* van Nederland, een site met biografische informatie over vrouwen uit de Nederlandse geschiedenis die ooit bekend of berucht waren. In februari 2013 is er ook een boek verschenen van haar hand. Ruim 1200 pagina's met korte biografieën en circa 1000 afbeeldingen van opvallende vrouwen.

Financiën Catharina Halkesfonds door **Charlotte van der Leest**

Alvorens het financieel Jaarverslag voor 2012 te bespreken wil ik u graag hartelijk danken voor uw donaties afgelopen jaar. Uw steun blijft onontbeerlijk om ons gezamenlijk doel 'het stimuleren van onderwijs en onderzoek op het gebied van gender en religie' te realiseren! Met een stijging van 9,5% was 2012 een goed jaar voor het eigen vermogen van het Catharina Halkesfonds (van € 365.668,- op 31 december 2011 naar € 400.645,- op 31 december 2012). Deze stijging is voornamelijk veroorzaakt door het positieve koersresultaat van de effecten van het fonds (€ 27.250,- op 31 december 2011 t.o.v. €25.138,- op 31 december 2011) en het feit dat er minder kosten zijn gemaakt voor de IWFT-medewerkersplaats (zie hieronder). Met deze stijging is het eigen vermogen eindelijk weer op (of zelfs iets boven) het niveau van voordat de economische crisis uitbrak eind 2007. In 2012 ontving het Catharina Halkesfonds € 11.487,- aan couponrente en € 3.458,- aan bankrente. De couponrente is met € 1.760,- gedaald t.o.v. 2011 en de bankrente gestegen met € 1.815,- t.o.v. datzelfde jaar. De daling van de couponrente is het gevolg van het vrijvallen van een van de obligaties van het Fonds en de stijging van de bankrente is voornamelijk veroorzaakt door een stijging van de bankrente t.o.v. 2011. Ondanks het gegroeide eigen vermogen in 2012, zijn de donaties voor het tweede achtereenvolgende jaar helaas gedaald met 34% t.o.v. 2010 (een daling van € 9.730,- op 31 december 2010 & € 8.885,- op 31 december

2011 naar € 6.456,- op 31 december 2012). Deze daling is echter ook dit jaar gecompenseerd door een legaat dat het fonds heeft mogen ontvangen (€ 4.801,-). In 2011 is € 14.291,- uitgekeerd aan subsidies, waarvan het grootste deel is besteed aan het *IWFT Expertisenetwerk Gender en Religie* ten behoeve van de medewerkersplaats, te weten € 12.941,-. Dit bedrag is ruim € 4.500,- lager dan de IWFT-subsidie in 2011, vanwege zwangerschapsverlof van de IWFT-medewerker en de daarmee gepaard gaande lagere vervangingskosten. Het overige dat voor subsidies bestemd was, is uitgekeerd aan verschillende projecten, waarover elders in deze Jaarbrief meer informatie staat.

Dit is het laatste jaarverslag dat ik schrijf als penningmeester van het Catharina Halkesfonds. Deze zomer heeft Marian Papavoine mijn functie overgenomen. Ik wens haar hierbij alle goeds en wijsheid toe en wil al diegenen die het Fonds de afgelopen jaren hebben gesteund nogmaals veel dankzeggen! Ook dit jaar treft u bij deze Jaarbrief een acceptgiro aan ten behoeve van uw donatie. Mocht u wijzigingen willen doorgeven, dan kunt u dit doen per post (zie het adres onderaan deze Jaarbrief) of per mail: secretariaat@halkesfonds.nl. Het Catharina Halkesfonds rekent ook in 2013 op uw donatie!.

Nieuwe penningmeester Marian Papavoine stelt zich voor:

In mijn dagelijkse beroep ben ik collectiespecialist theologie en geesteswetenschappen bij de bibliotheek van Tilburg University. Vanuit deze baan ben ik ook penningmeester van de Vereniging voor het Theologisch Bibliothecariaat. Deze zomer heb ik de rekenlineaal van Charlotte als penningmeester van het Catharina Halkesfonds overgenomen. Maar mijn geschiedenis met het Fonds is al heel lang en veelzijdig. In 1988 was ik medeoprichtster, ik was bestuurslid tot 1993, fondswerfster, ontwerpster van de digitale ledenadministratie. In 1994 kwam ik in de situatie dat mijn baan van 1 dag per week bij het IWFT in Utrecht door het fonds betaald werd. Dat dit tot 2009 zou duren had ik niet kunnen denken. Weer deed ik de ledenadministratie, en was ik de Webmaster tot 2010. En nu penningmeester, dat vind ik wel bijzonder en een mooie beweging in mijn leven. Ik wil graag meedenken over de financiële toekomst van genderstudies theologie en religiewetenschappen en mij gaan inzetten voor het Catharina Halkesfonds.

Wij subsidieerden het Project van Donna Kromwijk:

Zij schreef hierover: Een Vrouw, een Droom!

Het Presbyterian Women's Centre is een schitterende, rustige en kalme plek in Abokobi, een klein dorpje in Ghana. Het is een plek die opgericht is door christelijke vrouwen, en zoals de oprichtster hierover schreef, begon het allemaal vanuit een droom: "*The women of the Presbyterian Church just like the late Martin Luther King Jnr. (The Civil Rights Leader), had a dream that "one day we as women would have a place of solace, peace and tranquillity where we can run to in times of need, distress, grief and even in joy"*. Inmiddels zet dit centrum zich al ruim twintig jaar in voor een gelijkwaardigere positie voor vrouwen in de kerk en in de bredere Ghanese samenleving. Het is indrukwekkend om te zien hoezeer hun christelijke geloof voor deze vrouwen daarbij een inspiratie en drijfveer is, en hoe het hen woorden geeft om hun visie op genderverhoudingen uit te leggen en te onderbouwen. Mede dankzij het Catharina Halkesfonds heb ik voor mijn masteronderzoek twee maanden tussen deze sterke vrouwen kunnen wonen en leven, en zo ter afsluiting van mijn masteropleiding 'Religies in hedendaagse samenlevingen' kennis kunnen maken met de kracht van religie om positieve maatschappelijke verandering te weeg te brengen.

Abokobi, Ghana, 16 juni 2013

Wij subsidieerden de aanvraag van Froukje Pitstra

De aanvraag van Froukje Pitstra, die aan een biografie van Anne Zernike werkt is gehonoreerd. Zij schrijft: "Mede dankzij het Catharina Halkesfonds heb ik in de winter en in het voorjaar 2012-2013 ruim zes weken kunnen studeren en werken aan het *Centre for Life Writing Research* van *King's College*, in hartje London. Een onvergetelijke ervaring. In de prachtige bibliotheek van King's heb ik heerlijk gewerkt aan mijn biografie (dissertatie) over dr. Anne Zernike, de eerste predikante van Nederland. Daarnaast volgde ik op King's de post-graduate colleges van het Life Writing Centre, over (auto)biography, oral history en gender, vertelde ik over mijn Zernikebiografie en besprak ik mijn theoretische werk op het gebied van (auto) biografie. Engeland kent een lange biografische traditie en dat was te merken aan het niveau van de colleges. Daarnaast heb ik ook over de opzet en uitvoering van colleges veel nieuwe ideeën opgedaan. Hoogtepunt van mijn bezoek was deelname aan het congres *History and Biography*, georganiseerd door de University of London, met medewerking van de Life Writing Centra van King's College, Southampton en Oxford. Daar sprak ook Hermione Lee, de auteur van een van mijn inspiratiebronnen: de biografie over Virginia Woolf. Haar oproep om toch vooral creatief te blijven schrijven, ook in het academische, neem ik ter harte. Het resultaat is (hopelijk) volgend jaar zomer gereed.

Wij honoreerden de subsidieaanvraag voor de Studiedag ter ere van Riet Bons-Storm

Voor dit doel werd aan het Catharina Halkesfonds een bedrag gevraagd, dat ook werd toegekend. Maar uiteindelijk bleek de subsidie niet meer nodig te zijn, omdat er al door andere subsidies in de benodigde gelden was voorzien.

We subsidieerden het project Platform Vrouwen en duurzame vrede (VDV)

Dit project werd aangevraagd door Annemarie Zaat. Ook aan dit project werd een bedrag toegekend.

Catharina Halkeslezing 2013: Globalisering en postkolonialisme

Op 25 mei 2013 vond de Catharina Halkeslezing plaats. Zoals veel lezers weten organiseert het fonds deze lezing ongeveer twee maal per vijf jaar om de gedachtenis aan Catharina J.M. Halkes levend te houden, het contact met de achterban te onderhouden en actuele thema's op het gebied van gender, religie en theologie onder de aandacht van een breder publiek te brengen. Op deze zonnige zaterdagmiddag waren ruim 50 personen, onder wie vele donateurs van het fonds, naar Utrecht getogen om in de Lutherse kerk de lezing bij te wonen. In haar opening ging de voorzitter, Prof. Maaïke de Haardt, in op de geschiedenis en opzet van de Halkeslezing en memoreerde daarbij het feit dat dit de eerste lezing is na het overlijden van Tine Halkes. De vorige lezing, in 2010, had als thema 'Het leven viert' en stond in het kader van de negentigste verjaardag van Tine. Het centrale thema dit jaar was 'Globalisering en postkolonialisme: uitdagingen voor de bestudering van gender in religie en theologie'.

Twee sprekers waren uitgenodigd om dit thema ieder vanuit een eigen perspectief te belichten. Professor Lieve Troch hield de openingslezing met als titel 'Storm na de stilte: postkoloniale geluiden vanuit verschillende windstreken'. Op een toegankelijke manier introduceerde ze de complexe thematiek van postkolonialisme in relatie tot religie, gender en (feministische) theologie. Discussies over dit thema zijn vaak nogal abstract en theoretisch van aard, maar Lieve wist abstracte concepten concreet te maken met voorbeelden en illustraties, puttend uit haar eigen ervaringen opgedaan in Brazilië en elders in de zgn. "derde wereld".

Het tweede referaat deze middag kwam van Dr. Septemmy Lakawa, die als titel had gekozen:

'Writing herstory, writing trauma and life: an Indonesian response to the challenges of post colonialism and globalisation'.

Zij thematiseerde geweld tegen vrouwen in de postkoloniale geschiedenis van Indonesië.

Als feministisch theologe betoogde ze dat de ervaringen van trauma, maar

ook van hoop, onder vrouwen centraal moeten staan in de herschrijving van de recente Indonesische geschiedenis en zo bij kunnen dragen aan verzoening en heling. Op heel verschillende manieren brachten beide sprekers de thematiek van postkolonialiteit en globalisering onder onze aandacht, maakten die concreet en invoelbaar, en daagden ons uit tot verder gesprek en bezinning hierover. Dat gesprek begon al direct na de lezingen, in een korte paneldiscussie met beide sprekers, en het werd vervolgd tijdens de borrel, en wie weet, ook nog in de trein onderweg naar huis. Veel bezoekers, en ook mensen die helaas niet aanwezig konden zijn, verzochten ons om de tekst van beide lezingen openbaar te maken. In overleg met beide sprekers is besloten om daar voorlopig vanaf te zien, omdat ze beiden proberen hun lezing zo snel mogelijk in een geschikt tijdschrift te publiceren. Als het zover is zullen we dat zeker vermelden in een volgende nieuwsbrief en op de website van het fonds.

Wij vragen vriendelijk aandacht voor de acceptgirokaart, die met de jaarbrief wordt meegestuurd.

Stichting Catharina Halkesfonds, INGbank nr. 202462, 's-Gravenhage
Secretariaat: Dr. Margriet Gosker, Kaldenkerkerweg 14, 5913 AE, Venlo